

**Комунальний заклад «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна»
Кам'янської міської ради**

**КОДЕКС
БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА
КОМУНАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ «НАУКОВИЙ ЛІЦЕЙ
ІМЕНІ АНАТОЛІЯ ЛИГУНА»
КАМ'ЯНСЬКОЇ МІСЬКОЇ РАДИ**

Кодекс безпечного освітнього середовища (КБОС)

КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна»

Кам'янської міської ради

Вступ

Профільний заклад освіти КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради є не лише освітнім ресурсом, але й простором безпечного розвитку та співпраці як всередині, так і по відношенню до зовнішнього світу.

Головною метою КБОС у КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради є навчання дітей і дорослих безпечній взаємодії в освітньому просторі, а також захист усіх учасників освітнього процесу від будь-яких форм насильства.

Основним правилом для всіх дій працівників навчального закладу є необхідність діяти в найкращих інтересах дитини. Кожен працівник КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради повинен ставитися до дітей з повагою та враховувати їхні потреби. Використання працівником будь-якої форми насильства проти дитини є неприйнятним.

Для досягнення цього працівники закладу в своїй діяльності повинні керуватися основними положеннями чинного законодавства та внутрішніх правил ліцею в межах своїх повноважень.

Зважаючи на вищесказане, обов'язковим для всіх учасників освітнього процесу має бути:

- ✓ дотримання певних правил та норм;
- ✓ взаєморозуміння та взаємоповага;
- ✓ повага до прав людини;
- ✓ атмосфера довіри та дружби;
- ✓ толерантність;
- ✓ постійний розвиток та самовдосконалення;
- ✓ активна життєва позиція;
- ✓ здоровий спосіб життя; порядність;
- ✓ повага до приватних інтересів та життя.

Нормативно – правова база

Європейська конвенція про здійснення прав дітей (Конвенцію ратифіковано із заявою Законом № 69-V (69-16) від 03.08.2006, ВВР, 2006, № 41, ст.354)

Факультативний протокол до Конвенції про права дитини щодо торгівлі дітьми, дитячої проституції і дитячої порнографії (ратифіковано Законом № 716-IV ([716-15](#)) від 03.04.2003, ВВР, 2003, № 29, ст.226)

Конвенція ООН про права дитини (ратифіковано Постановою ВР № 789-XII від 27.02.91)Закон України «Про освіту»

Постанова Верховної Ради України Про Рекомендації парламентських слухань на тему: «Права дитини в Україні: забезпечення, дотримання, захист»

Постанова КМУ від 21 листопада 2013 р № 895 Про затвердження Порядку взаємодії суб'єктів соціального супроводу сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах

Постанова КМУ від 21 листопада 2013 р № 896 Про затвердження Порядку виявлення сімей (осіб), які перебувають у складних життєвих обставинах, надання їм соціальних послуг та здійснення соціального супроводу таких сімей (осіб)

Постанова КМУ 22.08.2018 № 658 «Порядок взаємодії суб'єктів, що здійснюють заходи у сфері запобігання та протидії домашньому насильству і насильству за ознакою статі»

Указ Президента України від 25.05.2020 року №195/2020 «Про Національну стратегію розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у новій українській школі»

Наказ 19.08.2014 № 564/836/945/577 Про затвердження Порядку розгляду звернень та повідомлень з приводу жорстокого поводження з дітьми або загрози його вчинення

Наказ МОН від 02.10.2018 № 1047 «Про затвердження методичних рекомендацій щодо виявлення, реагування на випадки домашнього насильства і взаємодії педагогічних працівників з іншими органами та службами»

Лист МОН від 28.10.2014 року № 1/9-557 «Про Методичні рекомендації щодо взаємодії педагогічних працівників у навчальних закладах та взаємодії з іншими органами і службами щодо захисту прав дітей»

Лист МОН від 28.12.2016 року №1/9-680 «Щодо захисту дітей від усіх форм насильства, образ, недбалого й жорстокого поводження»

Лист МОН від 05.03.2018 року №1/9-133 «Щодо листа Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»

Лист МОН від 18.05.2018 року №1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству»

Лист МОН від 29.12.2018 року №1/9-790 «Щодо організації роботи у закладах освіти з питань запобігання і протидії домашньому насильству та булінгу»

Лист МОН від 29.01.2019 року №1/11- 881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо протидії булінгу (цькуванню)» від 18 грудня 2018 р. №2657- VIII

Лист МОН від 14.08.2020 № 1/9-436 «Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)»

Розділ I

Визначення термінів

Працівник закладу освіти – особа, яка працює в навчальному закладі освіти згідно з трудовою угодою або за контрактом.

Дитина – будь-яка особа віком до 18 років.

Особа, уповноважена представляти дитину – один з її рідних або прийомних батьків, або законний опікун.

Дозвіл батьків (опікунів) означає дозвіл, наданий хоча б одним з батьків дитини. Проте якщо між батьками дитини немає згоди, їм має бути повідомлено, що питання повинно бути вирішено в родині або в суді.

Насильство проти дитини розуміється, як дії проти дитини, що підлягають покаранню та є забороненими, скоєні будь-якою особою, зокрема працівником, іншою дитиною, або дії, які загрожують благополуччю дитини, зокрема неналежний догляд за нею.

Особа, відповідальна за Інтернет – працівник закладу освіти, призначений його директором для контролю за користуванням учнями мережею Інтернет на території ліцею та їх безпеку під час такого користування.

Особа, відповідальна за реалізацію «Кодексу безпечного освітнього середовища» (далі - Кодекс) – працівник ліцею, призначений його директором для контролю за її виконанням.

Особисті дані дитини – будь-яка інформація, за допомогою якої можна ідентифікувати дитину.

Розділ II

Завдання КБОС

Основні завдання Кодексу в КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради:

- виявити чинники, які перешкоджають безпеці учасників освітнього процесу;
- відпрацювати систему узгоджених поглядів і уявлень адміністрації, здобувачів освіти, педагогів та батьків на безпечне освітнє середовище ліцею;
- обґрунтувати умови організації безпечного освітнього середовища та вимоги (критерії) до його ефективної організації для кожного учасника освітнього процесу;
- сформулювати чіткі та конкретні рекомендації здобувачам освіти, педагогічним працівникам, адміністрації ліцею, батькам щодо організації безпечного середовища в закладі освіти.

Розділ III

Відповідність закладу вимогам пожежної, санітарно-епідеміологічної, екологічної безпеки, будівельним нормам

Комунальний заклад «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради – загальноосвітній заклад освіти технічного профілю з поглибленим вивченням математики, фізики, хімії, біології та інформатики. Забезпечує загальноосвітню та профільну підготовку, яка відповідає професійній спеціалізації факультетів вищих навчальних закладів природничо-математичного та техніко-технологічного напрямів і реалізується за участю науково-педагогічних працівників. Система навчання в ліцеї проміжна між шкільною та вузівською. В 10-11-х класах використовується лекційно-практична система викладання профільних дисциплін. Навчання в ліцеї ведуть висококваліфіковані штатні вчителі та сумісники – викладачі Дніпровського державного технічного університету. У КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» створено безпечні і комфортні умови праці та навчання. Наявні необхідні ресурси для організації освітнього процесу. Заклад складається із 2-х основних будівель:

Площа земельної ділянки – 6861 кв.м.

Приміщення корпусу I – 2089 кв.м.

Приміщення корпусу II – 1164 кв.м.

Спортивний майданчик – 2100 кв.м.

Учні ліцею працюють за кабінетною системою. Заклад освіти має методичний кабінет, бібліотеку, книгосховище, медичний кабінет, кабінет заступників директора, кімнату для технічного персоналу, дві роздягальні у спортзалі, музей, їдальню.

Кожен навчальний кабінет має паспорт, в якому відображені загальні санітарно-

гігієнічні умови приміщення кабінету, організація робочих місць, режим роботи кабінету, перелік методичної літератури, дидактичний та роздатковий матеріал, наочні посібники та технічне обладнання, постійні і змінні експозиції, в більшості кабінетів систематизовано навчально- методичне забезпечення.

Навчальний заклад дотримується принципів:

- рівного доступу до охорони здоров'я (проведення медичних оглядів; просвітницька робота з охорони здоров'я, запобігання травматизму);
- освіта у сфері здоров'я на засадах розвитку навичок (учні та працівники закладу дотримуються вимог охорони праці, безпеки життєдіяльності, пожежної безпеки та правил поведінки в надзвичайних ситуаціях; вміють надавати домедичну допомогу);
- здорового харчування;
- фізичної активності.

«Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» Кам'янської міської ради – безпечний і дружній до дитини заклад:

- забезпечує якісну освіту – розвиває навички та вміння в усіх сферах навчання, враховує індивідуальні особливості учнів, підтримує активне навчання і критичне мислення, розвиває навчання життєвих навичок завдяки професійним, компетентним і вмотивованим учителям.
- захищає і піклується – враховує інтереси учнів, оберігає їх від ризикованої поведінки, захищає від надзвичайних ситуацій природного, техногенного або соціального походження
- залучає сім'ї учнів до співпраці – цінує і стимулює участь батьківських комітетів та ліцейного самоврядування у позакласних заходах.

Розділ IV

Медичне обслуговування у закладі освіти

Медичне обслуговування у КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» здійснюється медичним працівником закладу і передбачає надання невідкладної медичної допомоги на догоспітальному етапі, організацію заходів для госпіталізації (у разі показань) та інформування про це батьків або осіб, які їх замінюють. До основних обов'язків медичної сестри належать:

- моніторинг стану здоров'я, фізичного та нервово-психічного розвитку дітей, надання їм невідкладної медичної допомоги (за потреби);
- організація і проведення медичних оглядів, у тому числі, поглиблених, профілактичних та лікувально-оздоровчих заходів, оцінка їх ефективності (щороку);
- здійснення контролю за організацією та якістю харчування, дотриманням раціонального режиму освітньої діяльності (щоденно);
- медичний контроль за виконанням санітарно-гігієнічного та протиепідемічного режиму (щоденно);
- проведення санітарно-просвітницької роботи серед дітей, батьків або осіб, які їх замінюють, та працівників закладу.

Розділ V

Визначення чинників ризику насильства проти дитини та реагування на них

Працівники навчального закладу мають знати чинники ризику насильства проти дитини та звертати на них увагу в межах своїх службових обов'язків.

При виявленні чинників ризику, працівники закладу освіти повинні повідомити про них батьків і надати їм інформацію про можливості для отримання підтримки, а також заохотити їх до вирішення проблеми.

Усі працівники закладу освіти повинні створювати сприятливі умови для реалізації принципів Кодексу з метою створення безпечного освітнього середовища, а також забезпечення прав, свобод та інтересів здобувачів освіти.

Розділ VI

Порядок реагування у випадках насильства проти дітей

БУЛІНГ (цькування) – діяння (дії або бездіяльність) учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи та (або) такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого.

Типовими ознаками булінгу (цькування) є:

- систематичність (повторюваність) діяння;
- наявність сторін – кривдник (булер), потерпілий (жертва булінгу), спостерігачі (за наявності);
- дії або бездіяльність кривдника, наслідком яких є заподіяння психічної та/або фізичної шкоди, приниження, страх, тривога, підпорядкування потерпілого інтересам кривдника, та/або спричинення соціальної ізоляції потерпілого;

Директор закладу освіти має забезпечувати створення у закладі освіти безпечного освітнього середовища, вільного від насильства та булінгу (цькування), у тому числі:

розглядати заяви про випадки булінгу (цькування) здобувачів освіти, їхніх батьків, законних представників, інших осіб та видавати рішення про проведення розслідування (Додатки 1-3);

забезпечувати виконання заходів для надання соціальних та психолого-педагогічних послуг здобувачам освіти, які вчинили булінг, стали його свідками або постраждали від булінгу;

повідомляти уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України та службі у справах дітей про випадки булінгу (цькування) в закладі освіти.

Передбачено також зобов'язання закладів освіти забезпечувати на своїх веб-сайтах відкритий доступ до правил поведінки здобувача освіти в закладі освіти, плану заходів, спрямованих на запобігання та протидію булінгу, порядку подання та розгляду заяв (з дотриманням конфіденційності) про випадки булінгу від здобувачів освіти, їх батьків.

Порядок реагування на доведені випадки булінгу в закладі освіти та відповідальність осіб причетних до булінгу:

Дитина має звернутися до класного керівника, соціального педагога або будь-якого працівника закладу.

Працівник закладу (бібліотекар, медична сестра, учителі-предметники,

техпрацівники) після звернення дитини повідомляє класного керівника, заступника з виховної роботи.

Після отримання звернення дитини відповідна особа (класний керівник, соціальний педагог, заступник з виховної роботи) інформує директора закладу освіти у письмовій формі про випадок булінгу.

Якщо педагог або інший працівник закладу став свідком булінгу або отримав інформацію про випадок, то він має повідомити директора закладу, незалежно від того, чи постраждала йому жертва булінгу, чи ні.

Директор закладу розглядає таке звернення та з'ясовує всі обставини цькування. Надалі він скликає засідання комісії з розгляду випадків булінгу та окреслює подальші дії. Якщо комісія визнала, що це був булінг, а не одноразовий конфлікт, то директор закладу зобов'язаний повідомити уповноважені підрозділи органів Національної поліції України та Службу у справах дітей.

До складу такої комісії можуть входити педагоги, соціальний педагог, директор закладу, представники батьківського комітету ліцею.

За будь-якого рішення комісії директор забезпечує психологічну підтримку усім учасникам випадку.

У разі, якщо комісія не кваліфікує випадок як булінг, а постраждалий не згодний з цим, то він може одразу звернутися до органів Національної поліції України.

Порядок подання та розгляд (з дотриманням конфіденційності) заяв про виникнення булінгу (цькування) в закладі

- Реєстрація секретарем заяв.
- Наказ про розслідування випадку булінгу.
- Відбір пояснень в осіб, що брали участь у конфлікті.
- Прийняття рішення про випадок, що стався.
- Повідомлення поліції про випадок та службу у справах дітей.
- Надання відповіді заявнику. Додаткове планування виховної, соціально-психологічної роботи і учасниками конфлікту.

Відповідальність осіб причетних до булінгу (цькування)

Відповідальність за булінг (цькування) встановлена статтею 173 п.4 Кодексу України про адміністративні правопорушення такого змісту:

Булінг (цькування), тобто діяння учасників освітнього процесу, які полягають у психологічному, фізичному, економічному, сексуальному насильстві, у тому числі із застосуванням засобів електронних комунікацій, що вчиняються стосовно малолітньої чи неповнолітньої особи або такою особою стосовно інших учасників освітнього процесу, внаслідок чого могла бути чи була заподіяна шкода психічному або фізичному здоров'ю потерпілого, тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене групою осіб або повторно протягом року після накладення адміністративного стягнення, – тягне за собою накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Діяння, передбачене частиною першою цієї статті, вчинене малолітніми або

неповнолітніми особами віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від двадцяти до сорока годин.

Діяння, передбачене частиною другою цієї статті, вчинене малолітньою або неповнолітньою особою віком від чотирнадцяти до шістнадцяти років, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють, від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або громадські роботи на строк від сорока до шістдесяти годин.

Неповідомлення директором закладу уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про випадки булінгу (цькування) учасника освітнього процесу – тягне за собою накладення штрафу від п'ятдесяти до ста неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або виправні роботи на строк до одного місяця з відрахуванням до двадцяти процентів заробітку.

Розділ VII

Принципи захисту особистих даних дитини

Особисті дані дитини мають бути захищені, згідно з положеннями Закону України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 р. № 2297-VI.

Працівники ліцею, які працюють з особистими даними дітей, повинні зберігати їх конфіденційність і вживати заходів для їх захисту від несанкціонованого доступу.

Особисті дані дитини надаються лише тим особам і організаціям, які мають на це право та відповідні повноваження згідно із чинним законодавством.

Працівник ліцею може використовувати інформацію про дитину з освітньою метою лише за умови анонімності дитини та неможливості її ідентифікації за допомогою такої інформації.

Працівник ліцею не має права надавати інформацію про дитину, її батьків чи опікунів представникам засобів масової інформації. Такі дані надаються лише за умови отримання дозволу.

Розділ VIII

Принципи захисту зображень

Визнаючи право дітей на приватність і захист особистих інтересів, заклад освіти має захищати зображення усіх учасників освітнього середовища.

Працівники закладу освіти не мають права давати дозвіл на фото-, відеозйомку дітей або їх аудіозапис на території ліцею без попередньої згоди батьків або опікунів дитини. Не дозволяється надавати третім особам контактні дані батьків (опікунів) дитини без їх попередньої згоди.

Якщо зображення дитини є лише частиною великого зображення, наприклад, публічного заходу, пейзажу, зборів тощо, дозвіл батьків (опікунів) на фото-, відеозйомку не є необхідним.

Оприлюднення працівником закладу освіти зображення дитини в будь-якому вигляді (фото-, відео- або аудіозапису) потребує попередньої згоди батьків або законних опікунів.

Розділ IX

Принципи доступу дітей до мережі Інтернет

Надаючи дітям доступ до мережі Інтернет, заклад освіти зобов'язаний вжити всіх заходів для захисту їх від матеріалів, які можуть зашкодити їхньому належному розвитку.

Особа, відповідальна за безпечний доступ до мережі Інтернет, повинна надати кожній дитині індивідуальний логін (обліковий запис) і пароль, які дають їй змогу користуватися мережею Інтернет на території закладу, та пояснити дитині, що вона не повинна повідомляти нікому свій логін і пароль;

Відповідальна особа повинна забезпечити на території ліцею на всіх комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет встановлення та регулярне оновлення таких елементів:

- а) програмне забезпечення для блокування доступу до небажаних ресурсів;
- б) програмне забезпечення для контролю користування дітьми мережею Інтернет;
- в) антивірусне програмне забезпечення;
- г) програмне забезпечення для блокування спаму;
- д) мережевий захист (брандмауер).

Програмне забезпечення має оновлюватися щонайменше один раз на місяць.

Відповідальна особа має щонайменше один раз на місяць перевіряти, чи немає небезпечних матеріалів на комп'ютерах з доступом до мережі Інтернет. Якщо такі матеріали виявлено, вона має визначити, хто використовував комп'ютер, коли було завантажено такі матеріали.

Відповідальна особа має повідомити заступника директора з виховної роботи про дитину, яка використовувала комп'ютер для завантаження небезпечних матеріалів.

Заступник з виховної роботи повинен провести розмову з такою дитиною стосовно безпечного використання мережі Інтернет.

Розділ X

Контроль за реалізацією Кодексу

Відповідальна особа за реалізацію Кодексу на території ліцею призначається із числа заступників директором закладу за погодженням з педагогічною радою.

Зазначена особа відповідає за реалізацію Кодексу, реагування на будь-які сигнали щодо її порушення, а також за внесення пропозицій стосовно внесення змін до Кодексу.

Кожні півроку відповідальна особа повинна проводити загальний моніторинг рівня виконання вимог Кодексу працівниками закладу.

Під час проведення такого загального моніторингу працівники закладу освіти можуть подавати пропозиції стосовно внесення змін до Кодексу та повідомляти про порушення його вимог на території закладу.

Враховуючи результати моніторингу, директор закладу повинен внести необхідні зміни до Кодексу та повідомити про них працівників закладу.

Розділ XI

Заключні положення

Кодекс безпечного освітнього середовища КЗ «Науковий ліцей імені Анатолія Лигуна» стає чинним в день його оприлюднення. Оприлюднення документа має відбутися таким чином, щоб він був доступний усім працівникам навчального закладу через його розміщення на сайті закладу.

ЯКЩО ВИ ПІДОЗРЮЄТЕ БУЛІНГ

Фізичний булінг:

1. Почніть випадкову розмову – запитайте, як справи в ліцеї. На основі отриманих відповідей з'ясуйте у дитини, чи вів хтось себе образливо щодо неї. Намагайтеся стримувати емоції.
2. Виясніть ситуацію, що склалася з вчителем, директором, перед тим як звертатися до вищих органів.
3. Документуйте дати і час інцидентів, пов'язаних зі знущаннями, відповідну реакцію залучених осіб та дій, які були зроблені.
4. Не звертайтеся до батьків хулігана (хуліганів), щоб вирішити проблему самостійно, такі дії не дадуть результату.
5. Намагайтеся налаштувати дитину на позитивний лад, адже потрібно жити, спілкуватися і співпрацювати далі.

Соціальний/психологічний булінг:

1. Стежте за змінами настрою своєї дитини, її небажанням спілкуватися з однолітками, ходити до ліцею тощо.
2. Розмовляйте з дітьми, запитуйте, як пройшов їх день і т. п.
3. Виясніть ситуацію з класним керівником, вчителем, директором, перш ніж звертатися до вищих органів.
4. Разом придумуйте основні фрази, які дитина може сказати своєму кривдникові твердим, але не ворожим тоном, наприклад: «Твої слова неприємні», «Дай мені спокій» тощо.
5. Не обговорюйте поведінку вчителя у присутності дітей. Навіть якщо у Вас з'явилися якісь претензії – звертайтеся напругу.
6. Допмагайте їм у всьому шукати позитивні моменти, звертайте увагу на хороші якості людей.
7. Найкраще показувати «як правильно» діяти в тій чи іншій ситуації – власний приклад.

Кібербулінг (насилля в Інтернеті)

1. Здійснюйте батьківський контроль. Робіть це обережно з огляду на вікові особливості дітей (час від часу переглядайте історію браузера).
2. Застерігайте від передачі інформації у мережі. Поясніть, що є речі, про які не говорять зі сторонніми: прізвище, номер телефону, адреса, місце та час роботи батьків, відвідування школи та гуртків – мають бути збережені у секреті.
3. Навчіть критично ставитися до інформації в Інтернеті. Не все, що написано в мережі – правда. Якщо є сумніви в достовірності – хай запитують у старших.
4. Розкажіть про правила поведінки в мережі. В Інтернеті вони такі самі, як і в реальності, зокрема, повага до співрозмовників.
5. Станьте прикладом. Оволодійте навичками безпечного користування Інтернетом, використовуйте його за призначенням, і ваші діти робитимуть так само. Якщо дитина потерпає від знущань кібербулера, їй буде дуже складно зізнатися у цьому батькам чи ще комусь. На це є декілька причин:
 - страх, що дорослі не зрозуміють сенсу проблеми;
 - страх бути висміяним через буцімто незначну проблему;

- страх бути покараним чи що постраждає хтось рідний за «донос» на булера, особливо якщо цькування зайшли далеко і дитина під контролем агресора;
- страх з'ясувати, що «сам винен» і знущання цілком справедливі.

Як бачите, в основі всіх причин мовчання лежить страх за себе чи близьких. У свою чергу, це є наслідком заниженої самооцінки. Боротьбу з кібербулінгом ускладнює безкарність в інтернет-просторі, коли кожен може видати себе за будь-кого, не відповідаючи за наслідки дій. Найкраще, що можуть зробити батьки та вчителі – виховувати в дитині упевненість в собі, розказувати їй про небезпеку, будувати довірливі відносини. Тоді у разі виникнення такої негативної ситуації хлопчик чи дівчинка одразу ж звертались по допомогу дорослих, або ж не реагували на негатив.

ЯКЩО ВИ ПІДОЗРЮЄТЕ БУЛІНГ

Психологічний булінг, фізичний та кібербулінг (учасник, жертва або свідок)

1. Реакція. Намагайтеся завжди залишатися спокійними, реагуйте на грубість спокійно, врівноважено;
 - толерантно зробіть зауваження порушникові;
 - нагадайте про підписання КБОС і відповідальність щодо виконання його.
2. Ігнорування. Ігноруйте кривдника. Якщо є можливість, намагайтесь уникнути сварки, зробіть вигляд, що вам байдуже і йдіть геть.
3. Гумор. Якщо ситуація не дозволяє вам піти, зберігаючи самовладання, використайте гумор.
4. Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено, покажіть силу духу.
5. Уникнення. Не вступайте в бійку. Кривдник тільки й чекає приводу, щоб застосувати силу. Що агресивніше ви реагуєте, то більше шансів опинитися в загрозливій для вашої безпеки і здоров'я ситуації.
6. Не мовчати! Обговоріть такі загрозливі ситуації з людьми, яким ви довіряєте. Це допоможе вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля.

ЯКЩО ВИ ПІДОЗРЮЄТЕ БУЛІНГ

Психологічний булінг, фізичний та кібербулінг

1. Реагування. На будь-які прояви насилля – реагувати адекватно. Не бути спостерігачем: намагатися втрутитися, аби вирішити конфлікт.
2. Стриманість. Стримуйте гнів і злість. Адже це саме те, чого домагається кривдник. Говоріть спокійно і впевнено.
3. Не мовчати!
 - 3.1. Обговорюйте загрозливі ситуації з учнями (за потребою з колегами). Це допоможе прийняти правильні рішення, вибудувати правильну лінію поведінки і припинити насилля (якщо Ви учасник, жертва або свідок).
 - 3.2. Повідомити про ситуацію керівництво ліцею.
4. Випередження. Бути активним, креативним, опрацьовувати нові методи роботи з учнями, налаштовувати дітей на позитивний та доброзичливий лад.
5. Бути прикладом. Розповідати, як діяти правильно можна безліч разів, але насправді показувати правильну модель поведінки потрібно, в першу чергу, на власному прикладі.